
Vzpomínání na Radima Palouše

Vzpomínání na Radima Palouše

Posledním pracovištěm profesora Palouše po skončení funkce rektora UK byla katedra občanské výchovy a filozofie na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. K Pedagogické fakultě měl profesor Palouš vždy vřelý vztah. Když mu bylo znemožněno věnovat se na akademické úrovni filozofii, vystudoval zde chemii a působil v šedesátých letech na katedře chemie jako vynikající didaktik.

Po revoluci již nic nestálo v cestě jeho filozofickému směřování a toto směřování spojil především s filozofií výchovy, kde kráčel ve stopách svého milovaného učitele a přítele Jana Patočky. Byl jedním z iniciátorů a garantů doktorského studia filozofie výchovy na Pedagogické fakultě, spolu s Jaroslavou Peškovou, tehdejší vedoucí katedry filosofie a Klausem Schallerem, významným bochumským filozofem, pedagogem a komeniologem světového významu. Mimořádně všechny tři spojovala láska ke Komenskému, proto také netradičně učinili filozofickou komeniologii součástí doktorského studia filosofie a je jí na pedagogické fakultě dodnes.

Radim Palouš cítil spoluodpovědnost za katedru filozofie (dnes katedra občanské výchovy a filosofie), za stav filozofického vzdělávání budoucích učitelů a především za doktorská studia filozofie, jejichž vznik inicioval. Pravidelně přednášel na filozofických kolokviích a konferencích, každoročně zahajoval nový ročník doktorských studií, vždy s novou přednáškou, s novým tématem a to, co předával studentům doktorského studia i nám kolegům, byla především láska k filozofii, oddanost filozofickému hledání, ale také hluboká a bravurní znalost filosofemat; povětšinou ryze současných, která se ale vždy opírala o podstatné tituly pramenné literatury v živých světových i klasických jazycích.

Pověstná byla jeho schopnost odhalovat nečekané filozofické souvislosti z etymologie slov, otevírat jinak, filozoficky to zdánlivě samozřejmé, a přivádět do zjevnosti to nezjevné. Pověstná byla jeho schopnost odhalovat nečekané filozofické souvislosti z etymologie slov, otevírat jinak, filozoficky to zdánlivě samozřejmé, a přivádět do zjevnosti to nezjevné. V jeho myšlení byla vždy přítomna péče o nezjevné, o to, co překračuje naše každodenní obstarávání, tedy o duši, o logos, o kosmos, o fyzis.

Těm, kdo jsme byli přítomni kolokviím, často tanula v mysli jeho podobnost se Sókratem, podobně jako on žil filozofií; moudrost, kterou pro mnohé z nás ztělesňoval, měla právě tento sókratovsky elenktický (vyvádějící, provokativní, inspirativní a iniciační) charakter. Posledních deset let Paloušova života patřilo k filozoficky nejpłodnějším, téměř každý rok vydával nový titul. A pokaždé navštívil filozofické kolokvium nebo konferenci a své knihy a studie zde představoval a podroboval kritické reflexi. Od roku 2005 vychoval řadu skvělých doktorandů, z nichž mnozí dnes působí na katedrách filozofie po celé České republice. Jeho péče o ně a spolupráce s nimi trvala prakticky až do poslední chvíle. S řadou z nich vydal společné publikace (Ars docendi, Homo educandus, Odpovědnost), pečoval o jejich vědecký růst a podporoval jejich filozofickou práci.

Pro nás, své kolegy z pedagogické fakulty a z katedry, byl příkladem pravého kantorství, lásky k vědě, úcty k filozofii. Osobně jsme si ho vážili pro jeho vnitřní sebekázeň, vstřícnost a ochotu pomáhat kolegům i studentům, pro jeho smysl pro humor. Pro jeho lásku k životu, pro jeho přátelství a velkorysou přízeň. Pro jeho vytrvalost (kterou projevoval na všech možných úrovních), aby přispěl svým dílem k rozvoji skutečné vzdělanosti, aby váhou své osobnosti varoval před pragmatickým pojetím vzdělání jako pouhé přípravy na budoucí profesi, jako výbavy nezbytné pro uplatnění člověka na trhu práce. Výchova pro něj byla věcí posvátnou, vztahem, v němž se vychovateli i vychovávanému otevírají možnosti, aby byli sami sebou, aby našli smysl životního směřování, aby našli řád pro životní rozvrhování, aby se stali svobodnými.

A bez patosu mohu říci, a myslím, že by se to Radimovi líbilo, že pro nás byl, podobně jako Sókrates pro své žáky, obdarováním. (Jak se říká v jednom pseudoplatónském dialogu: „činil nás lepšími“.) Byl to on, kdo nechtěl epigony, ale v každém probouzel jeho vlastní myšlení, kdo skutečně rozvinul Komenského myšlenku „ars docendi“ do nové podoby v podmínkách světověku.